

KAHEKÜMNE ESIMENE PÜHAPÄEV PÄRAST NELIPÜHA AD 2021

Jh 13:16–20 (Am 7:10–15; Gl 4:12–20)

16 Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, ei ole teener suurem kui ta isand ega saadik suurem kui see, kes tema on saatnud.

17 Kui te seda teate, siis olete õndsad, kui nõnda ka teete.

18 Ma ei ütle seda teie kõikide kohta. Mina tean, keda ma olen valinud. Kuid Kiri peab minema täide: «See, kes minu leiba sööb, on pöördunud minu vastu.»

19 Ma ütlen teile seda juba praegu, enne kui see sünnib, et kui see sünnib, te usuksite, et mina olen see.

20 Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kes võtab vastu selle, kelle mina saadan, see võtab vastu minu, aga kes võtab vastu minu, see võtab vastu Tema, kes on minu saatnud.

Sissejuhatus

Kiriku pärimuse järgi on neljanda evangeeliumi autoriks apostel Johannes, keda evangeeliumis endas nimetatakse «jüngriks, keda Jeesus armastas». Johannes pärines Galileast Betsaidast, ta oli Sebedeuse ja Saloome poeg ning apostel Jaakobus Vanema vend. Pärimuse järgi elas ta ainsana Jeesuse kaheteistkümnest apostlist kõrge vanaduseni ning suri loomulikku surma.

Evangeeliumi lõpul sõnastab autor ühemõtteliselt oma kirjatöö eesmärgi: «Jeesus tegi jüngrite ees veel palju muid tunnustähti, mida ei ole sellesse raamatusse kirja pandud, aga need on kirja pandud, et te usuksite, et Jeesus on Kristus, Jumala Poeg, ja et teil uskudes oleks elu Tema nimes.» (Jh 20:30j) Kirikuisad järeldavad sellest, et Johannese evangeelium on kirjutatud aasta 100 paiku¹, tükk aega pärast kolme esimest evangeeliumi, mida autor tundis ja mida ta pidas vajalikuks täiendada eeskätt õpetuslikult seisukohalt.

Erinevalt kolmest esimesest evangeeliumist, mis põhiosas keskenduvad Jeesuse avaliku tegevuse viimasele aastale ning kujutavad seda jätkuva teekonnana Galileast Jeruusalemma, kus «viiakse lõpule kõik see, mis prohvetid on kirjutanud Inimese Pojast» (Lk 18:31), kõneleb Johannes kolmest erinevast korrast, mil Jeesus Galileast Jeruusalemma rändas, ning kuigi on mitmeid teiste evangeeliumidega kattuvaid jutustusi, on umbes üheksa kümnendikku Johannese evangeeliumis esitatud materjalist selline, mida ei leia ülejäänud kolmest.

---

¹ Uuemas kirjanduses on mitmeid autoreid, kes on Johannese evangeeliumi arvatava kirjutamisaja nihutanud märksa varasemaks, ajavahemikku aastast 40 kuni aastani 60.

Laias laastus jaguneb Johannese evangeelium kaheks suureks osaks, mida võiks pealkirjastada kui «Jeesus ja maailm» (Jh 1:19–12:36) ning «Jeesus ja Tema jüngrid» (Jh 13:1–21:25). Esimese osa raamistuseks on ühelt poolt üldine sissejuhatus kogu evangeeliumile (Jh 1:1–18) ning teiselt poolt pessimistlik kokkuvõte (Jh 12:37–50), milles tõdetakse, et «ehkki Jeesus oli nende silma all teinud nii suuri tunnustähti, ei uskunud nad siiski Temasse» (Jh 12:37).

Evangeeliumi keskseks teoloogiliseks teemaks on Selle tulemine, «kes tuleb ülalt» ja «on üle kõikide» (Jh 3:31) ning kes, olles «pärit Jumala juurest», «läheb tagasi Jumala juurde» (Jh 13:3). Just siin vastanduvad teravalt [vaenulik] maailm ja Jeesuse jüngrid, kusjuures tolle vaenuliku, jumalatu maailma esindajateks on paraku eeskätt need, kes peaksid olema Jumala omad ja kelle süü on seetõttu märksa rängem kui nende oma, kes on sündinud [vaimulikult] pimedana.² Evangeeliumi proloogis väljendatakse seda sõnadega: «Ta tuli omade keskele, ent omad ei võtnud Teda vastu.» (Jh 1:11)

Vastandiks on need, kes Ta vastu võtavad – neile «andis Ta meelevalla saada Jumala lasteks» (Jh 1:12). Nagu Jumala igavene Sõna sai lihaks, sündides inimesena siia maailma, nii sünnivad Temas need, kes «usuvad Tema nimesse», igaveseks eluks. Jumala Poeg on tulnud alla maa peale (vrd nt Jh 6:33), et maapealsed võiksid Temas saada ülendatud taevasse. Temas on «taevas avatud» (vrd Jh 1:51) ning pärast oma ülestõusmist on Jeesus läinud taevasse, Isa juurde, tagasi, et seal omadele aset valmistada (Jh 14:2).

Kiriku traditsioon näeb Johannese evangeeliumi ka väga sakramentaalse tekstina: selle keskmes on algusest lõpuni nii ristimine kui armulaud³, millele lisandub jüngritele pattudest lahtimõistmise meelevalla andmine pärast Jeesuse ülestõusmist (Jh 20:22j).

Vähemalt analoogiana tuleb Johannese evangeeliumi ülesehitus meelde ka vanakirikliku jumalateenistuse jagunemist katekumenite ja usklike missaks.⁴ Esimese osa kõrgpunktiks oleks sellise vaatlusviisi puhul pimedana sündinu tervendamine (Jh 9) kui ettevalmistus ristimiseks ning Laatsaruse ülesäratamine surnuist (Jh 11) kui ristimise võrdpilt, mille kommentaariks sobivad Jeesuse poolt veidi hiljem öeldud sõnad: «Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kui nisuiwa ei lange maasse ega sure, siis see jääb üksi, aga kui see sureb, siis see kannab palju vilja. Kes oma elu armastab, see kaotab selle, ja kes oma elu vihkab selles maailmas, see hoiab selle igaveseks eluks. Kes tahab mind teenida, peab järgnema mulle, ja kus olen mina, sinna saab ka mu teenija.» (Jh 12:24–26) Evangeeliumi teine osa – usklike missa võrdpildina – keskendub viimasel õhtusöömaajal kõneldule ja toimunule, risti ja ülestõusmise müsteeriumile ning uuele elule, mis ulatub ajast igavikku (vrd Jh 21:22j).

² Vrd Jh 9:41: «Kui te oleksite pimedad, ei oleks teil pattu. Aga et te nüüd ütlete: «Meie näeme», siis jääb teie patt teile.»

³ Kuigi Johannese evangeelium ei too erinevalt kolmest esimesest evangeeliumist meieni Püha Õhtusöömaaja kirjeldust.

⁴ See seletaks ka – arkaandistsipliini silmas pidades –, miks Johannes ei kirjelda Püha Õhtusöömaaga.

Igal juhul tuleb Johannese evangeeliumi lugedes ja tõlgendades pidada meeles ühelt poolt pidevat vastuolu Jeesuse ja Tema omade ning vaenuliku, jumalatu maailma vahel, ning teiselt poolt seda, et evangeeliumis avalduvad usutõed Jeesuse, Jumala lihaksaanud Sõna kohta kõnelevad samaaegselt ka nendest, kes nagu Temagi «ei ole sündinud verest, ei liha tahtest, ei mehe tahtest, vaid Jumalast» (Jh 1:13).

Keelelisi märkuseid

Tõesti, tõesti, ma ütlen teile – ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν – ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν – sõna ἀμὴν tuleneb heebrea sõnast ἠמן – «aamen», «tõesti», «sündigu nõnda».⁵

Teener – sõna δοῦλος tuleneb verbist δέω – «siduma», «kinnitama», «[kellegagi] seotud olema», «[kellelegi] kuuluma» – ja tähistab pigem orja kui teenrit või sulast.⁶

Suurem kui ta isand – τοῦ κυρίου αὐτοῦ – sõna κύριος on Uues Testamendis enamasti Jumalale (ja Kristusele) reserveeritud tiitel, algses tähenduses «peremees», «omanik», «isand», «valitseja».

Saadik – ἀπόστολος – «apostel».⁷ Sõna ἀπόστολος tuleneb verbist ἀποστέλλω, mis tähistab enamasti kindla ülesandega läkitamist (määramist).⁸

Kes tema on saatnud – τοῦ πέμψαντος αὐτόν – sõna πέμπω tähistab enamasti kellegi saatmist mingi kindla ülesande ja/või eesmärgiga.⁹

Kui te seda teate – εἰ ταῦτα οἴδατε – võiks tõlkida ka: «[juhul,] kui olete selle ära tundnud/seda mõistnud/taibanud».¹⁰ Sõna εἶδω tähendab «nägema», «vaatama», «vaatlema», «[ära] tundma», «teadma».

Õndsad – μακάριοι – sõna μακάριος tähendab nii «õnnis» kui «õnnelik»¹¹.

---

⁵ On oluline tähele panna, et Jeesus ei oota mitte kuulajate «aamenit» kinnitusena oma sõnade tõesusele, vaid alustab olulisi sõnavõtte ise «aameniga», nõnda nii oma sõnade tõesust kinnitades kui oma jumalikku meelevalda demonstreerides.

⁶ Nagu nt 1968. aasta piiblitõlkes ja 1989. aasta Uues Testamendis. 1739. aasta Piiblis: «Sullane».

⁷ 1694. aasta Müncheneri käsikirjas ongi «apostel»; 1968. aasta piiblitõlkes: «käskjalg».

⁸ Apostlit võib vähemalt mingil määral võrrelda erakorralise ja täievolilise suursaadikuga.

⁹ Erinevuseks sõnast ἀποστέλλω (millest tuleneb ka ἀπόστολος), on vahel, et ἀποστέλλω võib tähistada ka läkitamisega kaasneva autoriteedi ja/või meelevalla andmist.

¹⁰ Sõna εἶδω on originaalis täisminevikus.

¹¹ Fanny de Siversi Neo-Vulgata põhjal tehtud tõlkes ongi «õnnelikud».

Teete – ποιῆτε – sõna ποιέω tähendab «tegema», «teostama», ka «looma».¹²

Tean – οἶδα – sõnasõnalt: «olen teadnud», «olen ära tundnud» (täisminevik).

Olen valinud – ἐξελεξάμην – sõnasõnalt «olen välja valinud».

Peab minema täide – πληρωθῆ – «täituks», «läheks täide», «saaks täielikult täidetud». Sõna πληρόω tähendab «[pilgeni] täidetud olema», «lõpule viidud olema», «teoks saanud olema», «täide saadetud olema».

On pöördunud minu vastu – ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρωσαν αὐτοῦ – sõnasõnalt (nagu varasemates tõlgetes): «on tõstnud oma kanna minu vastu».¹³

Usuksite – πιστεύσητε – «võiksite uskuda». Sõna πιστεύω – «uskuma», «[midagi] tõeks pidama», «[milleski] veendunud olema», «[millelegi oma] usaldust panema» – tuleneb verbist πείθω – «veenma», «veenduma», «veendunud olema», «usaldama», «usalduma», «kuulda võtma», «uskuma».

Mina olen see – ἐγώ εἰμι – väljend «mina olen» viitab vähemalt kaudselt Jeesuse jumalikkusele selle seose tõttu Jumala nimega יהוה – oma nime Moosesele avaldades selgitas Jumal selle tähendust sõnadega: יהוה אֱלֹהֵינוּ יהוה – «Ma olen see, kes ma Olen!» – Septuagintas ἐγώ εἰμι ὁ ὢν (2Ms 3:14).

Sisuline analüüs

Johannese evangeeliumi kolmeteistkümnnes peatükk algab kirjeldusega õhtusöömaajal aset leidnud jüngerite jalgade pesemisest Jeesuse poolt. Evangelist juhatab selle sisse sõnadega: «Aga enne paasapähi, kui Jeesus teadis, et tema tund on tulnud minna sellest maailmast ära Isa juurde, siis tema, kes oli armastanud omi selles maailmas, armastas neid lõpuni.» (Jh 13:1) Väljend εἰς τέλος – «lõpuni» tähendab siin «niivõrd kui üldse võimalik», täieliku eneseandmiseni.

Johannes ei anna teiste evangeeliumide kombel ülevaadet armulauasakramendi seadmisest, ent need sissejuhatavad sõnad tähendavad sisuliselt sedasama, mida «see on minu ihu, mis teie eest antakse ... see karikas on uus leping minu veres, mis teie eest valatakse» (Lk 22:19j): armastusest enda lõpuni andmist, enda ohverdamist selleks, et

¹² Muuhulgas on siit pärit ka sõna ποίημα – «teos», «poeem» –, nt Ef 2:10: «Sest meie oleme Tema teos...», mida võiks tõlkida ka: «Meie oleme Tema loome...» või tõeliselt poeetiliselt: «Meie oleme Tema poeem...»

¹³ On täiesti arusaamatu, miks viimases redaktsioonis on sellest äärmiselt kõnekast kujundist loobutud, seda enam, et Ps 41:10, millele Jeesus siin viitab, on endiselt tõlgitud järgmiselt: «Ka see mees, kellega ma rahus elasin, keda ma usaldas, kes mu leiba sõi, on tõstnud kannu mu vastu.»

need, kelle eest see ohver tuuakse (ja kes hiljem sakramentaalselt selle osaliseks saavad), puhtaks teha ja päästa.

Kogu õhtusöömaja kirjelduse kohal on algusest peale tumeda varjuna meeldetuletus, et sealsamas on ka äraandja. Õigupoolest on tegemist äärmiselt mõjuva vastandusega: ühel pool Issand, kes annab iseennast, ja teisel pool Juudas kes annab ära oma Issanda. Seejuures näitab evangelist väga selgelt, et Juudast ei saa mingil kombel pidada Jumala «kaastööliseks»¹⁴ maailma lunastamisel: jah, «kurat oli juba pannud Juudas Iskarioti, Siimona poja südamesse, et ta Tema ära annaks¹⁵» (Jh 13:2), ent «Jeesus teadis, et Isa on andnud Tema kätte kõik ning et Ta on pärit Jumala juurest ja läheb tagasi Jumala juurde» (Jh 13:3).

Tegelik otsustaja ja tegutseja on Jeesus, mitte Tema äraandja, nagu Ta oli ka varem kinnitanud: «Isa armastab mind seepärast, et ma annan oma elu, et seda jälle tagasi võtta. Keegi ei võta seda minult, vaid mina ise annan selle omal tahtel. Minul on meelevald seda anda ja minul on meelevald seda jälle võtta.» (Jh 10:17j)

Jüngrite jalgade pesemine ei kõnele mitte ainult teenivast armastusest, vaid veelgi enam eneseandmisest, ja väga konkreetset Jeesuse eneseandmisest. Jeesus ütleb, et Ta peseb oma jüngrite jalgu, et neil oleks «osa Temaga» (vrd Jh 13:8) ja et nad saaksid puhtaks. Kuna Ta lisab, et see ei puuduta kõiki – sest «Ta teadis, kes Tema ära annab» (Jh 13:11) –, võime olla kindlad, et Ta ei pea silmas enam mitte jalgade pesemist ennast, vaid seda, millele see viitab, nimelt oma Lunastavat ristisurma, oma verd, mille Ta valab selleks, et need, kes Temasse usuvad, oleksid selle läbi puhtaks pestud – Juudas, nagu me teame, paraku lunastuse osaliseks ei saanud.

Jüngrite jalgade pesemise järel näitab Jeesus, et see, mida Ta on äsja teinud (ja millele see viitab), on ühtlasi ühtlasi eeskujuks ja juhatuseks neile, kes Teda järgivad: «Kui nüüd mina, Issand ja Õpetaja, olen teie jalgu pesnud, siis tuleb teilgi pesta üksteise jalgu, sest ma olen teile andnud eeskjuju, et teiegi teeksite nõnda, nagu mina olen teile teinud.» (Jh 13:15) Esmalt nõuab see alandlikkust ning enda ja oma positsiooni või staatuse realistlikku hindamist: «Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, ei ole teener suurem kui ta isand ega saadik suurem kui see, kes tema on saatnud.» (Jh 13:16)

---

¹⁴ Aeg-ajalt võib kuulda ekslikku väidet, nagu oleks Juudas Iskariot mõnes iidises kirikus (näiteks Etioopias) pühakuks kuulutatud. See ei vasta tõele ega saagi vastata, kuna see oleks otseses vastuolus Pühakirjaga, millest Etioopia kirik kinni peab. Tõenäoliselt on selle eksiarvamuse lähtekohaks tõsiasi, et erinevalt teistest kirikutest austab Etioopia kirik pühakuna Pontius Pilaatust (mälestuspäev 19. juunil). Selle aluseks on väidetav Pilaatuse pöördumislugu, millest kõnelevad näiteks Tertullianus, Eusebius ja Augustinus. Tertullianus võrdleb Pilaatust Aabrahamiga, kes viis poja lisaki eeltähendusena Kristusest ohvrialtarile. Samuti võrreldakse Pilaatust Taanieliga, kes astub välja süütu Susanna eest valesüüdistajate vastu, hüüdes: «Mina olen süütu selle naise verest!» (Trl 1:46; vrd Mt 27:24).

¹⁵ Just nii, mitte «reedaks», tuleks tõlkida sõna παραδοί. παραδίωμι tähendab «üle andma», «[kellegi kätte] andma», «[kellegi meelevalda] loovutama», ka (negatiivses tähenduses) «ära andma».

Kõigepealt demonstreerib Jeesus siin oma autoriteeti – «Tõesti, tõesti, ma ütlen teile...» –, samamoodi, nagu Ta oli hetk varem ütelnud: «Te hüüate mind «Õpetaja» ja «Issand», ja seda te ütlete õigesti, sest see ma olen.» (Jh 13:13) Seejärel näitab Ta, milline on nii Tema jüngrite staatus kui ülesanne: nad on Tema teenrid – või õigupoolest orjad (vt vastavat keelelist märkust) –, s.t nad kuuluvad täielikult Talle, Tema on nad «ostnud Jumalale oma verrega» (Ilm 5:9), ning nad on Tema saadikud või apostlid (vt vastavat keelelist märkust), s.t nad ei esinda mitte iseennast, vaid Teda, ning neil ei ole mingit muud autoriteeti ega meelevalda kui vaid Tema oma.

Nagu öeldud, kõneleb Jeesus siin millestki enamast kui jalgade pesemisest või lihtsalt üksteisele teeniva armastuse osutamisest. Jalgade pesemine viitab Jeesuse lõpuniminevale, ennastandvale armastusele, Tema ristiohvriks – täpselt samal viisil peavad Tema jüngrid, Tema «orjad», olema valmis andma ennast, et viia nii sõnum jumalikust lunastustööst kui selle vägi ja vili kõigi inimesteni kogu maailmas. Alati meeles pidades, et nad ei kuuluta mitte iseennast (ega oma arvamust või arusaamu), vaid Teda, kuna nad on Tema apostlid, Tema saadikud, kes peavad võimalikult täiuslikult viima inimesteni Selle, kes nad on läkitanud.¹⁶

Jeesus ütleb, et selle kõige õigest mõistmisest ja tegemisest sõltub jüngrite endi õndsus. Kristuse järgimine ja Temast tunnistuse andmine ei ole mitte privileeg, vaid möödapääsmatu kohustus, täpselt nii, nagu seda on mõistnud püha Paulus: «Sest kui ma evangeeliumi kuulutan, ei saa ma sellega kiidelda, kuna see kohustus on pandud mu peale, ja häda mulle, kui ma evangeeliumi ei kuuluta!» (1Kr 9:16) Pauluse sõnul oleks evangeeliumi kuulutamata jätmine lausa veresüü (mida ta teab endal mitte olevat): «Seepärast ma tunnistan teile tänasel päeval, et mina olen puhas kõikide verest! Sest ma ei ole midagi teie eest salajas pidanud, vaid olen teile kuulutanud Jumala kogu tahtmist.» (Ap 20:26j)

Nüüd tuleb Jeesus taas tolle kogu õhtusöömaaga varjutava äraandja teema juurde: «Ma ei ütle seda teie kõikide kohta. Mina tean, keda ma olen valinud. Kuid Kiri peab minema täide: «See, kes minu leiba sööb, on pöördunud minu vastu.»» Sõnasõnalt võiks selle salmi tõlkida järgmiselt: «Ma ei ütle seda teie kõikide kohta. Ma olen ju teadnud, kelle olen välja valinud, aga et Kiri võiks täielikult täidetud saada, on see, kes sööb minu leiba, tõstnud oma kanna minu vastu.»

Jeesus ei taha siin mitte öelda, nagu sõltuks Juuda tegevusest Kirjade täidmine, vaid vastupidi: erinevalt Jeesusest, kes on vaba oma elu andma ja võtma, on Juudast, kuna ta on andnud endas asu kuradile, saanud vaid statist lunastusloo näitelaval, selles suures müsteeriumis, mille taga olevaks ja mida suunavaks jõuks on olnud algusest peale Jumala päästev armutahe. Juudast, kes annab ära ainsa, kes võiks päästa ta hukatusest, saab seeläbi hukatuse poeg – just taolise kahetsusväärse nimega mainib Jeesus teda oma

---

¹⁶ Vrd 1Kr 2:1j: Kui ma teie juurde tuln, vennad, ei tulnud ma eriti üleva kõne või tarkusega kuulutama teile Jumala saladust. Sest ma otsustasin teada teie keskel ainuüksi Jeesusest Kristusest ja Temast kui ristilöödust.

ülempreesterlikus palves: «Kui ma olin koos nendega, siis ma hoidsin neid Sinu nimes, mille Sina andsid mulle, ja varjasin neid ning ükski ei hukkunud neist peale hukatuse poja, et Kiri läheks täide.» (Jh 17:12)

Väljend «kellegi vastu kanda tõstma» toob silme ette pildi püsti seisvast tugevamast ja maas lamavast nõrgemast, lüüasaanust, kellele tugevam kannaga näkku virutab, isegi mitte niivõrd haiget tegemiseks, kuivõrd äärmise põlguse ja üleoleku väljendamiseks. Kas võis Juudas enda ja Jeesuse vahekorda ning seda, mida ta teha kavatses, silmas pidades tunda taolist üleolekutunnet?

Lunastusloo kontekstis tuleb see meelde ka nn protoevangeeliumi: «Ma tõstan vihavaenu sinu ja naise vahele, sinu seemne ja tema seemne vahele, kes purustab su pea, aga kelle kanda sa salvad.» (1Ms 3:15) – me näeme, et taas on tegemist justkui ärastatava pildiga, mille puhul tegelikult võitjaks osutub see, kes näib esialgu lüüa saavat.

Ka Jeesuse järgnevad sõnad kinnitavad, et mitte Juudal (või kellelgi teisel), vaid Temal on kontroll selle üle, mis tulemas: «Ma ütlen teile seda juba praegu, enne kui see sünnib, et kui see sünnib, te usuksite, et mina olen see.» (Jh 13:19) Seejuures on tegemist ühega nendest kordadest, mil Jeesus – kui mõistetav see parajasti ka Tema kuulajatele oli¹⁷ – ilmutab oma jumalikkust: see, kes siin kõneleb on Mina Olen, ja kõike seda, mis sünnib, on Ta ette näinud ja ette kuulutanud. Kõik on Tema käes.

Jeesus pöördub nüüd tagasi eelmise mõtte juurde (rõhutades lause alguses taas oma vastuvaidlematut autoriteeti): «Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kes võtab vastu selle, kelle mina saadan, see võtab vastu minu, aga kes võtab vastu minu, see võtab vastu Tema, kes on minu saatnud.» (Jh 13:20) Nagu öeldud, ei ole Jeesuse jüngrid kutsutud ega läkitatud kuulutama mitte iseennast, vaid Teda. Neil ei saa olla mingit muud sõnumit kui sõnum Temast, ning nad ei tohi otsida kellegi muu au (iseenda omast rääkimata) kui vaid Tema ja [see tähendab, et] Jumala au. Kusjuures ikka selsamal põhjusel, mis pani Jeesuse lõpuni armastama ja ennast andma: et need, kes sellest osa saavad, võiksid uskuda, et Jeesus on Kristus, ja et neil uskudes oleks elu Tema nimes (vrd Jh 20:31).

Kristuse jüngritel ei ole õigust kuulutada midagi muud kui rõõmusõnumit Temast ja Temas teostunud lunastusest. Vahest kõige selgemalt ja radikaalsemalt väljendab seda apostel Paulus oma kirjas galaatlastele: «Mingit teist evangeeliumi ei ole, on vaid mõningaid, kes teid segadusse ajavad ja tahavad Kristuse evangeeliumi pahupidi pöörata. Aga kui ka meie ise või ingel taevast kuulutaks mingit evangeeliumi selle asemel, mida meie oleme teile kuulutanud – see olgu neetud! Nagu me oleme teile juba ütelnud ja praegu ma ütlen jälle: Kui keegi kuulutab teile mingit evangeeliumi selle asemel, mis te olete vastu võtnud – see olgu neetud!» (Gl 1:8j)

---

¹⁷ Arvatavasti üsna mõistetav, kui mõelda Jeesuse kinnivõtjate reaktsioonile ühe taolise avalduse puhul: «Jeesus, kes teadis kõike, mis Teda ees ootas, astus nüüd nende poole ja küsis: «Keda te otsite?» Nad vastasid Talle: «Jeesust Naatsaretlast.» Ta ütles neile: «Mina olen see.» Ka Tema äraandja Juudas seisis koos nendega. Kui Ta nüüd neile ütles: «Mina olen see», taganesid nad ja kukkusid maha.» (Jh 18:4–6)

Paulus kinnitab, et «kui ma veel tahaksin meeldida inimestele, siis ma ei oleks Kristuse sulane» (Gl 1:10) – võime lisada, et sellel hetkel, mil Jeesuse apostel (või apostli ametijärglane) hakkab kuulutama midagi muud, püüdes meeldida mitte Jumalale, vaid inimestele, s.t teostama mingit oma «agendat», on temast saanud Juudas, äraandja, kes on tõstnud oma kanna Issanda vastu, kellele «oleks parem, kui tal oleks vesikivi kaelas ja ta heidetaks merre» (Lk 17:2), kuna «Inimese Poeg läheb küll ära, nii nagu see on määratud, ometi häda sellele inimesele, kes Ta ära annab» (Lk 22:22).

Püha Pauluse sõnul on apostlite kui Kristuse sulaste ja Jumala majapidajate esimeseks kohustuseks ustavus (1Kr 4:1) ja traditsioonilise arusaama järgi on seda alati mõistetud Ilmutusraamatu lõpusalmide valguses: «Mina tunnistan kõikidele, kes kuulevad selle raamatu ennustuse sõnu: kui keegi neile midagi juurde paneb, siis paneb Jumal tema peale need nuhtlused, mis sellesse raamatusse on kirjutatud. Ja kui keegi võtab midagi ära selle prohvetiraamatu sõnadest, siis Jumal võtab ära tema osa elupuust ja pühast linnast, millest on kirjutatud selles raamatus.» (Ilm 22:18j)

Jeesuse sõnad, mis Ta ütles jüngritele viimasel õhtusöömaajal pärast nende jalgade pesemist, näitavad, et taolise ustavusega seonduvad lahutamatu alandlikkus ning oma rolli ja positsiooni realistliku hindamise oskus. Tema on Issand ja Õpetaja, Temal on kogu autoriteet ja meelevald. Tema jüngrid, kui nad tahavad olla Tema jüngrid, on Tema omad, kuuluvad ja peavad kuuletuma Temale ning andma tunnistust üksnes Temast – Kristusest, kes on armastanud omi selles maailmas kuni lõpuni, andes oma elu, et nemad võiksid elada.

Jutluseks

EELK Kirikukäsiraamatu järgi on Nelipühale järgneva 21. pühapäeva teemaks «Jeesuse saadikud». Sellele teemale vastab üsna hästi kirikukäsiraamatu lugemiskava kolmanda lugemisaasta Evangeelium ning sellega on kerge seostada ka Vana Testamendi lugemist ja Epistlit.

Vana Testamendi lugemine (Am 7:10–15) kirjeldab prohvet Aamose vastasseisu Peeteli preesterkonna ja Iisraeli kuningaga ning Aamose tunnistust, et ta ei ole prohvetiametit endale ise soovinud, vaid Issand on ta võtnud ja läkitanud ilma tema käest küsimata ning ilma, et tal oleks võimalik kuidagi vastu hakata: «Mina ei ole prohvet ega prohvetijünger, vaid olen karjane ja metsviigipuude vääristaja. Aga Issand võttis mind karja järelt ja ütles mulle: Mine, ennusta mu rahvale Iisraelile!»

Epistliks (Gl 4:12–20) on apostel Pauluse üleskutse Galaatia kristlastele, et nad ei laseks ennast eksitada valekuulutajatel, kes nende ümber lipitsevad, vaid võtaksid kuulda evangeeliumi tõde, isegi kui see peaks näima vastuvõetamatuna.

Kõigi kolme lugemise ühiseks keskmeks on tõdemus, et Jumala sõnumiviijad, Tema läkitatud, Tema apostlid, ei kuulu mitte iseendale, vaid oma Läkitajale, ja et nad ei tohi kuulutada midagi muud kui tõe ega kedagi teist kui oma Läkitajat ennast. Juhul, kui nad seda ei tee, vaid hakkavad kuulutama iseennast (või midagi, mille järele inimeste kõrvad sügelevad), osutuvad nad äraandjateks, võrdseiks Juudaga.

Jumala sõnumiviijaks, olgu prohvetiks või Kristuse apostliks olemise juurde kuulub nii enda täielik üleandmine oma Issandale kui ka valmisolek täielikuks eneseandmiseks – just nagu Kristus ise – nende eest, kellele kuulutatav päästesõnum on mõeldud.¹⁸

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Jumal on saanud inimeseks, et meid lunastada. Jumala Poeg, meie Õnnistegija Jeesus Kristus on läinud oma armastuses lõpuni, eneseandmiseni ristil. Ta ei ole jätnud andmata mitte midagi – ka jüngrite jalgade pesemine viimasel õhtusöömaajal on Tema lõpunimineva ja ennastandva armastuse märk.
2. Jeesus käsib oma jüngritel teha sedasama: mitte lihtsalt üksteise jalgu pesta (või üksteise eest muul viisil teeniva armastuse kaudu hoolt kanda), vaid olla valmis täielikuks eneseandmiseks selleks, et inimesed võiksid saada päästetud. See tähendab enda täielikku andmist Kristuse teenistusse, saamist sõnasõnalt Tema orjaks, valmisolekut kuulutada ennast unustades ja panustades ning ustavalt evangeeliumi (mitte iseennast), kui vaja, siis ka tõe rääkimise eest maailma vaenualuseks saamise hinnaga. Evangeeliumi tõe on see, et «ei ole õiget, ei ühtainsatki, ei ole mõistjat, ei ole Jumala otsijat ... kõik on pattu teinud ja ilma jäänud Jumala kirkusest ning mõistetakse õigeks tema armust päris muidu, lunastuse kaudu, mis on Kristuses Jeesuses» (Rm 3:10j.23j). See on sõnum, mida paljud ei taha kuulda, ja seepärast on lihtne tekkima ka kiusatus kuulutada midagi muud, midagi, mis inimestele meeldib.
3. Kui sellele kiusatusele järele anname, reedame Kristuse ja saame koos Juudaga Tema äraandjaiks. Siis oleme need, kes tõstavad oma kanna oma Issanda vastu – nõnda ennast kõige hullemal viisil pettes, kuna tulemuseks ei ole mitte kellegi muu kui meie enda hukkumine, hukatuse pojana kaotsimine, sest isegi kui kellelgi õnnestub Lunastaja kanda salvata, on viimaks ikkagi Tema see, kes purustab salvaja pea. Juudas oli andnud ennast kuradi meelevolda ja see tõi talle hukatuse. Kristuse käed, olgugi meie patu tõttu naeltega läbi puuritud, on aga endiselt kutsuvalt meie poole sirutatud ning Tema haavatud süda lõpuni minevas armastuses endiselt meile avatud, kui vaid oleme valmis ennast Tema armu ees alandama ning sellest nii sõna kui kogu oma eluga tunnistust andma.

---

¹⁸ Armastuse me oleme ära tundnud sellest, et Kristus on jätnud oma elu meie eest; ning meie oleme kohustatud jätma oma elu vendade eest. (1Jh 3:16)